

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Uitvoering **hielprik** (deel 1)

Instructies voor screeners

(zie ook de e-learning voor hielprikscreeners)

Het gesprek vooraf

- > *Vraag of de ouders de folder 'Screeningen bij pasgeborenen' hebben gekregen en gelezen.*

Op www.rivm.nl/pns-folders kun je vertalingen vinden van de folder.

Als ouders de folder niet hebben gekregen, geef ze dan alsnog de folder en vertel hieruit de belangrijkste punten:

- Met de hielprik wordt wat bloed afgenomen bij een kind.
- In dat bloed wordt gekeken naar een aantal zeldzame, ernstige ziektes.
- Die ziektes kun je niet genezen maar door zo vroeg mogelijk te starten met een behandeling kan je ernstige schade bij een kind voorkomen of beperken.
- De behandeling bestaat vaak uit medicijnen of dieet.
- Deelname aan de hielprik is vrijwillig

- > *Vraag of alles duidelijk is.*

Hebben de ouders nog vragen?

Misschien staat het antwoord bij de vragen en antwoorden in deel 2 van de 'Uitvoering hielprik'. Zo niet, verwijs de ouders dan naar de medisch adviseur van het RIVM, te bereiken via het regiokantoor van het RIVM-DVP. De telefoonnummers hiervan staan in de folder.

Ouders hebben de vrijheid om zelf te bepalen of hun kind meedoet aan de screening.

- > *Vraag daarom toestemming om de test uit te voeren.*

- Vindt u het goed als ik de hielprik bij uw kind uitvoer?

Het invullen van de hielprikkaart

Vul de hielprikkaart in zijn geheel in. **Doe dit met een zwarte balpen!**

- > *Vraag het volgende aan de ouders:*

- Heeft uw kind een bloedtransfusie gekregen?
 - Zo ja: wanneer (datum en eindtijdstip)?
 - Weet u wat voor soort bloedtransfusie uw kind heeft gehad (erytrocyten, bloedplasma, trombocyten)?
- Soms vinden we in het bloed dat een kind drager is van sikkelcelziekte. Wilt u de uitslag dragerschap sikkelcelziekte weten?
 - Zo nee, laat de ouder dan zelf een paraaf zetten op de kaart.
- Na het bloedonderzoek blijft er bloed over op de hielprikkaart. Heeft u er bezwaar tegen als dit gebruikt wordt voor anoniem wetenschappelijk onderzoek?
 - Zo ja, laat de ouder zelf een paraaf zetten op de kaart.

- > *Vertel dat de persoonlijke gegevens uit de hielprikscreening vertrouwelijk zijn. Dat ze alleen gebruikt worden voor de hielprikscreening.*

De voorbereiding

Zie ook de algemene instructies aan het eind van dit document.

- Zorg dat het voetje goed warm is. Laat het kind dicht tegen de ouder aanliggen om zo het voetje warm te maken en te houden. Wanneer het voetje niet warm is, dan mag de screener met een droog handwarm washandje het voetje opwarmen. Wanneer je zelf warme handen hebt dan kun je ook met je handen het voetje warm maken.
- Vraag één van de ouders het kind tegen zijn/haar schouder aan te houden, zodat je goed bij het hielkje kan. Op die manier werkt de zwaartekracht ook mee.
- Je kunt het sneetje aan de onder/zijkant (zie afbeelding) van de hiel zowel horizontaal als verticaal maken, dat maakt geen verschil. Wanneer je vervolgens de huid van het voetje zo beweegt dat het sneetje zich opent dan kun je er makkelijker bloed uit laten druppelen.

De bloedafname

Doe handschoenen aan.
Raak het filterpapier niet met de handen aan.
Handcrèmes of desinfecterende gels kunnen de bloedanalyse verstoren.

Kies de plek uit voor de hielprik.
Zie het plaatje: je mag alleen prikken in het donkere deel van het voetje.

De hielprik-lancet heeft een veiligheidspal, die voorafgaand aan de bloedafname verwijderd moet worden!
Let op dat je niet nu al de lancet activeert!

Het verwijderen van de veiligheidspal kan op 2 manieren:

- Met één hand: door de veiligheidspal van je af te duwen.
- Met twee handen: door de veiligheidspal te draaien, waardoor de pal afbreekt (afbeelding a).

Plaats de hielprik-lancet op de hiel met de hendel van je af en met het pijltje op de lancet op de plaats van de bloedafname.

Zorg voor voldoende druk op de huid voor optimaal contact tussen de huid en de hielprik-lancet.
Activeer de lancet door de hendel met je wijsvinger naar je toe te trekken (afbeelding b).

a. Verwijderen van de veiligheidspal met twee handen

b. Activeren van de hielprik-lancet

- Vul alle zes rondjes op het filtreerpapier aan de voorzijde geheel met bloed.
- Doe dit met één druppel bloed per rondje.
- Breng hierbij het filtreerpapier met de bloeddruuppel in aanraking.
- Laat het papier **niet** in contact komen met de huid van het kind.
- Controleer of het bloed goed naar de achterkant is doorgelopen. Dat is namelijk de bedoeling.
- Het is niet erg als er bloed naast een rondje is gekomen.

> *Let op:*

- Voorkom onnodig stuwen.
- Als er te weinig bloed komt, prik dan in overleg met de ouders opnieuw in plaats van heel erg te gaan stuwen.
- De rondjes mogen niet bijgevuld worden met een nieuwe druppel. Dus geen bloed over bloed.
- De rondjes mogen niet in elkaar overlopen.
- Het bloed mag ook elders op het filtreerpapier komen, als het maar hoeveelheden ter grootte van de rondjes zijn.
- Als je zelf een wondje hebt, dat mogelijk in contact is gekomen met het bloed van het kind, dan dien je het protocol prikaccidenten van je eigen organisatie te volgen.

> *Zie ook de Tips & Tricks voor het uitvoeren van de hielprik.*

Op de achterzijde van deze instructie vind je voorbeelden van wel en niet goed gevulde hielprikkaarten.

Na afloop van de bloedafname

- > *Plak na afloop de bijgeleverde pleister dwars op de wond en trek de wondranden wat naar elkaar toe.*
- > *Ruim het gebruikte materiaal op (zoals uw organisatie voorschrijft).*
- > *Laat de hielprikkaart aan de lucht drogen.
Gebruik dus geen verwarming, magnetron, oven of föhn etc.*
- > *Vermeld op de buitenenvelop de persoonsgegevens van het kind en de datum waarop de hielprik werd verricht. Vraag aan de ouders of ze de hielprikenvelop 3 maanden willen bewaren. Mocht later getwijfeld worden of de hielprik is verricht, dan toont de envelop dat deze is uitgevoerd.*
- > *Zeg tegen de ouders dat ze de pleister bij de volgende luierverwisseling moeten verwijderen.*
- > *Vertel aan de ouders dat ze alleen iets horen als de uitslag afwijkend is.
Dus geen bericht is goed bericht.
Het kan maximaal vijf weken duren voor het bloedonderzoek klaar is.*

Versturen van de hielprikkaart

Stop de hielprikkaart in de bijgeleverde antwoordenvelop en doe de hielprikkaart op de post.
Doe dit nog dezelfde dag en vóór de buslichting.

Voorkom dat de kaart lang in een warme brievenbus of warme ruimte (auto!) ligt.

Op www.rivm.nl/hielprik/professionals vind je tegen het eind van het jaar een schema voor de maand december. Hierop wordt, in verband met de feestdagen, per dag aangegeven hoe de hielpriksetjes verzonden moeten worden.

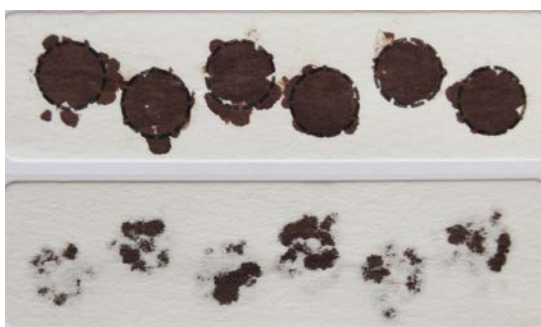
Goed gevulde hielprikkaart

(je ziet de voor- en achterkant van de hielprikkaart onder)

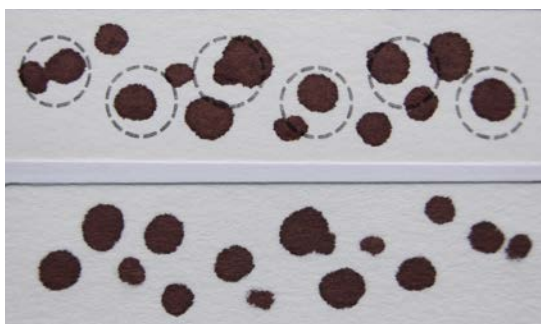

Niet goed gevulde hielprikkaarten

(je ziet de voor- en achterkant van de hielprikkaart onder elkaar)

Onvoldoende doorgelopen

Te kleine vlekken

Teveel bloed

Algemene instructies

- Draag bij de bloedafname altijd aan beide handen handschoenen.
- Houd je wat betreft algemene hygiënerichtlijnen aan de afspraken van je eigen organisatie.
- Volg bij een koortslip het protocol van je eigen organisatie.
- Heb je een wondje of kloofje aan je handen? Plak dit af met een waterafstotende pleister.
- Reinig je handen tussen de bloedafnames door met water en zeep. Droog je handen af aan een schone doek of een stuk keukenrol. Wanneer het niet mogelijk is je handen te wassen, dan kun je gebruik maken van een desinfecterende gel.
- Zijn je handen in contact geweest met bloed? Wrijf ze dan na het handenwassen in met alcohol.
- Gooi het hielprikklancet en handschoenen na gebruik bij het huishoudelijk afval. Als ouders het hielprikklancet willen bewaren, dan is dat mogelijk.

U herkent de bevolkingsonderzoeken aan dit logo:

bevolkingsonderzoek

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Centrum voor Bevolkingsonderzoek | Postbak 49
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

November 2018

De zorg voor morgen begint vandaag

Disclaimer

Deze folder is een uitgave van het RIVM, en is tot stand gekomen met de medewerking van ouders en deskundigen uit betrokken beroepsgroepen en organisaties. Het RIVM besteedt uiterste zorg aan actuele, toegankelijke, correcte en complete informatie. Aan de inhoud van deze folder kunnen echter geen rechten worden ontleend.